

Бегликташ

Като екскурзовод поне две десетилетия в края на миналия век сновях по нашето Черноморие, на север и на юг, преподавал съм и екскурзоводство, та затуй си мислех, че нашите морски брегове нямат тайни за мен. Оказа се, че съм се лъгал. И то заради бай Тошо. Да, правешкият хитрец си бе заградил огромни пространства от Странджа и пясъчните ивици под Аркутино, и така бе скрил за нас, простосмъртните, един от най-изумителните паметници на сакралната тракийска култура у нас – светилище, наречено Бегликташ.

Случи се често да чувам от моите близки и приятели това име, любопитството ми бе силно провокирано и от възторжените описания на видяното, така че при първа възможност, яхнахме с брат ми старата Жигула, жените ни спретнаха сандвичи, наляха кафе в термуса и хайде на юг, към Приморско! Минахме през за мен вече неузнаваемото някогашно село, сега градче и известно най-вече като лятна чешка колония, и водени от табели, спряхме на няколко километра от него на импровизиран паркинг. Оттам за десетина минути по горски път от кафява глина стигнахме до огромна поляна, пред входа на която в малка дървена барачка купихме за скромна цена билети, връчиха ни и някакъв текст и вече можехме да се запознаем отблизо с мечтаното тракийско чудо. Всъщност, Бегликташ е само пращинка от огромното културно-историческо наследство, което крие в пазвите си Странджа – най-загадъчната, най-девствената планина на България, обявена за природен парк-резерват.

Тук почти без прекъсване се редуват културни пластове от енеолита и бронзовата епоха, тракийската мегалитна култура, античността, средновековието, българското Възраждане, до най-новата ни история. Опорен момент в развитието на територията е епохата на одриско-сапийската династия, когато Бизия (днешният град Виза в Турция) става столица на Одриското царство. Към периода на Бизийската култура – I в. пр. Хр., се отнасят множество могилни некрополи и самостоятелни гробници, от които и куполната гробница-светилище в местността „Мишкова нива“. Уникални също са и потъналите селища, обекти с морски произход в заливите на Варвара, Ахтопол, Синеморец, Силистар и северно от устието на р. Резовска, които са пряко доказателство за развита тракийска цивилизация с активно мореплаване, корабостроене, икономически и търговски връзки, далеч преди гръцката колонизация. Днес в границите на парка са описани над 450 паметника, от които 20

долмена, 24 могилни некропола, 11 самостоятелни надгробни могили, 2 уникални куполни гробници, 13 антични средновековни селища, 17 крепости, древни пътища, 83 параклиса и едно историческо място от национално значение – местността „Петрова нива“. Една значителна част от тези паметници са свързани с развитото през античността до наши дни рударство, за което свидетелстват множеството рупи. На територията на парка има и 280 архитектурни и художествени паметника на културата, от които 18 църкви, 268 възрожденски къщи и 4 исторически паметника, свидетелстващи за Илинденско-Преображенското въстание. Бегликташ или Беглик Таш представлява естествен скален ансамбъл от сиенитни блокове с различни размери и форма, образувани в резултат от сферичното изветряне на скалите и същевременно е едно най-големите древнотракийски мегалитни светилища на територията на България. Социализирането на Светилището като обект за културен

туризъм започва едва през 2003 година. Достъпът до мястото през 70-те и 80-те години на ХХ в. е бил невъзможен, тъй като, както вече отбелязах, теренът е влизал в границите на ловната резиденция „Перла“, използвана от Тодор Живков и УБО. Археологическите проучвания на обекта започват едва през 2001 г. и са ръководени от българските археолози Цоня Дражева и Димитър Недев.

Топонимът „Беглик таш“ идва от турски език, като „бегл к“ означава „данък в натура за феодалния владетел в Османската империя“, а „таш“ – камък. Преди Освобождението на България от османска власт, българските пастири от околните Странджански села плащали данъците си във вид на добитък. Животните са били отвеждани в местността, където на големите камъни властите „събирали данъка“. Според екипа от археолози, извършил сондажите на светилището, по намерените находки (керамика, римски монети, животински кости) – най-ранните артефакти датират от V – VII в. пр. Хр., а тези от по-късни епохи от II – IV в. пр. Хр. до IV в. сл. Хр. Цоня Дражева предполага, че светилището е функционирало без прекъсване близо 2000 години – от XV в. пр. Хр. до IV в., когато дейността му вероятно е прекратена от настъпващото Християнство.

Обектът е разположен на най-високата част на Маслен нос, издаден в морето между залива „Св. Параскева“ и залива „Зигра“. Целият мегалитен комплекс е разположен на площ от 12 дка. Проучената част от светилището се състои от централна част и два кръга от по-малки структури около нея с обща площ около 6 дка. Големите скални валуни са частично обработени от човешка ръка и подредени в уникални конфигурации. В плоските скали са изсечени каменни кръгове, ямки, вани и стъпки. Жилищната сграда и култовите огнища допълват доказателствата за човешка дейност на мястото. Учените са установили, че Бегликташ е изграден от тракийското племе на скримианите, които населяват този регион от Странджа в древността и имат славата на едни от най-добрите металурзи в преде-

лите на Древна Тракия. През второто хилядолетие пр. Хр. (но вероятно и много по-рано) тракийското племе на скримианите подреждат някои от скалните късове, за да съградят своеобразно сакрално пространство, посветено на Богинята Майка и нейния син – Бога Слънце (Загрей/Аполон/Дионис). Много от големите мегалитни валуни са с тегло до около 100 тона. В подредените мегалитни конфигурации те имат точно определено място и са подчинени на специфична символика. За съвременния посетител символиката едва ли има някакво значение. Силата на въздействието е необяснима, разхождаш се из огромните каменни масиви и чувстваш странен прилив на енергия и спокойствие. Държим брошурата, спираме се, четем, сравняваме, умуваме, а Татяна снима ли снима. Браво на археолозите, изработили са чудесен общ план за разположението на обектите в светилището, а тяхното предназначение е отбелязано с номера за улеснение. Ето как е поднесен този план: вход, брачно ложе, жертвеник, трон – мястото е заемано от Върховния жрец; менхирът с издълбана стъпка на Бога Слънце, Свещена площадка, Стъпката на Богинята Майка, Плеяди, Посечен камък; Апостол Таш (сърцевидния камък), Слънчев часовник – мегалитната композиция се състои от 16 обли камъка, Главен долмен

(свещена пещера утроба). Следва Лабиринтът, в който според археолозите са се изпълнявали Орфически обреди. Според откритите досега археологически находки се смята, че светилището е съградено през 14 век пр. н. е. и функционира до 5 в. сл. Хр. Теменос (Къщата на оракула) – древната сграда е обитавана от жреческото съсловие.

Бегликташ е посещаван често по времето на лятното слънцестоеене, когато първите слънчеви лъчи преминават, оплождайки Утробата на Земята. Според Алексей Шадрин – президент на Международната асоциация по регресивна терапия за професионалисти – Бегликташ е бил един от важните духовни центрове на „атлантидите“, а според една от популярните сред иманяриите легенди – в района на светилището е скрито съкровището на Вълчан войвода.

Предположения, легенди, наименования и подробности около окултните традиции на траките, които едва се запомнят. Това, което остава след посещението на Бегликташ, както вече споменах, е притокът на магическа, положителна енергия и лекота. Заслугата навярно е непосредствената близост на морето и обкръжението на поляните и рехавите буквите гори на Странджа.

Васил Самоковлиев

